

University of Groningen

Dit is wat de toekomst brengt voor hedendaagse musea in Nederland

de Jong, Maaïke; Grit, Alexander

Published in:
 Vrijetijdstudies

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
 Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
 2022

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

de Jong, M., & Grit, A. (2022). Dit is wat de toekomst brengt voor hedendaagse musea in Nederland: een case study. *Vrijetijdstudies*, 39(3), 21-30.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

vrijetijdstudies

Dit is wat de toekomst brengt voor hedendaagse musea in Nederland: een case study

Maaïke de Jong
Alexander Grit

**DIT ARTIKEL IS GEPUBLICEERD IN
VRIJETIJDSSTUDIES.**

Dit is wat de toekomst brengt voor hedendaagse musea in Nederland: een case study

Maaïke de Jong, Assistent Professor Rijksuniversiteit Groningen en Docent-onderzoeker NHL Stenden Hogeschool, j.b.m.de.jong@rug.nl
Alexander Grit, Lector Hanzehogeschool Groningen en Alfa-college

Door de uitbraak van de Covid-19-pandemie zijn musea over de hele wereld gedwongen hun deuren te sluiten. Toch is Covid-19 slechts een van de vele uitdagingen waarmee musea momenteel worden geconfronteerd. Zodra zij de pandemie hebben doorstaan, moeten zij zich bovendien op de toekomst richten. In de nasleep van deze ongekennde tijden worden internationale museumleiders geconfronteerd met tal van obstakels en vernieuwingen. Het debat over de toekomst van musea is dan ook veel feller dan het ooit is geweest (Herwitz, 2021; Szántó, 2020).

Verschillende ‘golven’ van Covid-19 hebben wereldwijd een ravage aangericht. Ondanks het feit dat veel musea snel reageerden met een stortvloed aan nieuwe inhoud, activiteiten in de openbare ruimte en gemeenschapsprojecten, hadden de sluitingen een aanzienlijk effect op hun bezigheden en financiën. Geen van de door de musea ondernomen acties kon het verlies aan bezoekers goedmaken (Szántó, 2020).

In 2020 hebben de Nederlandse musea naar verwachting slechts 8,7 miljoen bezoekers ontvangen. Dat is een daling van 24 miljoen ten opzichte van de 32,7 miljoen bezoekers in 2019. De reden voor deze daling is het wegblijven van de buitenlandse toeristen die in 2019 nog 29 procent van het totale aantal museumbezoekers uitmaakten. Daarnaast bleven ook ouderen weg; zij waren in 2019 nog goed voor 25 procent van de bezoekers. Deze 65-plussers zijn terughoudend om openbare gelegenheden te betreden en met het openbaar vervoer te reizen (ABN AMRO, 2021).

De Nederlandse Museumvereniging deed in november 2020 een onderzoek dat aanleiding gaf tot zorgen, omdat daaruit bleek dat een tiental musea verwacht op korte termijn definitief te moeten sluiten als gevolg van de Covid-19-crisis. Daarnaast geeft een kwart van alle musea aan nog maximaal een jaar te kunnen voortbestaan (Nu.nl, 2020).

De daling van het aantal bezoekers loopt volgens ABN AMRO (2021) niet parallel aan die van de inkomsten. Van de ruim 1 miljard euro aan inkomsten in 2019 was iets minder dan de helft afkomstig van subsidies of andere giften. Musea hebben de afgelopen jaren succesvolle pogingen gedaan de eigen inkomsten te verhogen. Zo zijn de entreegelden, goed voor 46 procent van de eigen inkomsten, in de periode tussen 2014 en 2019 met 38 procent gestegen. Ook de inkomsten uit de catering en de museumwinkel zijn in diezelfde periode met 64 procent gestegen. Voorlopig zien musea echter weinig terug van deze inspanningen. Daar komt nog bij dat sponsors en particuliere fondsen zich mogelijk terugtrekken, waardoor de eigen inkomsten verder afnemen. Tevens hebben musea volgens ABN AMRO beperkte mogelijkheden om hun kosten op korte termijn terug te dringen. Gemiddeld geven musea 23 procent van hun financiële middelen uit aan huisvesting. Onderzoek verwacht wel dat een deel van de

huurcontracten in de kunst- en cultuursector wordt aangepast, zeker als het gaat om publiek vastgoed, zodat de huren meer meebewegen met de omzet (2021).

Niet alleen in Nederland, maar over de hele wereld werden regeringen gedwongen om museumsluitingen te overwegen en af te dwingen. Volgens Szántó (2020) zijn de kosten van de langdurige museumsluitingen – in termen van ontslagen werknemers, geannuleerde tentoonstellingen, uitgestelde projecten, olopende schulden, en zenuwen – niet te overzien geweest. De schade voor de sector had ook een symbolische betekenis. Ook al haastten musea zich om veiligheidsmaatregelen te treffen en probeerden zij overheidsinstanties ervan te overtuigen een noodzakelijk onderdeel van het economische en sociale leven te vormen, toch werden zij niet als essentieel beschouwd en konden zij als gevolg van overheidsmaatregelen in verband met het Covid-19-virus niet openblijven.

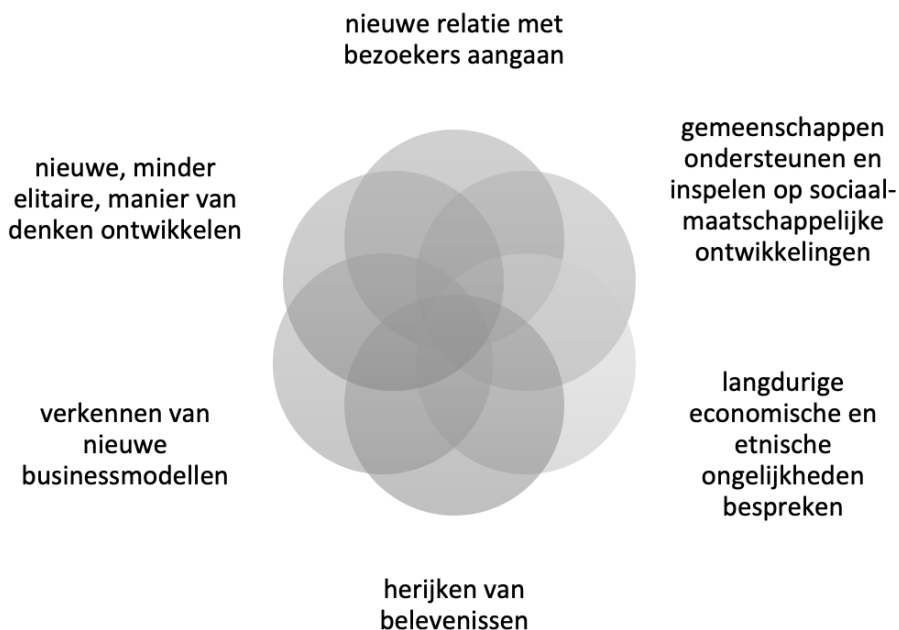
Een heroverweging van de toekomstige rol van musea

Het is tijd om de traditionele rol van het museum te heroverwegen. De toekomst van musea is het onderwerp van dit onderzoek. Het doel van dit onderzoek is om verschillende ontwikkelingen in de museumwereld onder de loep te nemen, met een nadruk op de ontwikkelingen in Nederland. De onderzoekers hebben in de periode 2006-2021 observaties gedaan en interviews afgenomen met tientallen museumleiders in de Verenigde Staten, het Midden-Oosten en Europa en hebben zodoende een visie op verschillende toekomstverwachtingen voor de museumwereld gevormd. Daarnaast werd een literatuurstudie naar de meest recente ontwikkelingen uitgevoerd. Hiervoor zijn boeken, artikelen, onlinebronnen en krantenknipsels over erfgoed geraadpleegd, en is de langetermijnvisie van musea onder de loep gelegd. In dit artikel worden zes sleutelgebieden op het gebied van museumontwikkelingen, zoals geschetst in *The Future of the Museums: 28 Dialogues* (Szántó, 2020), als conceptueel model genomen om de verschillende manieren waarop wordt gezocht naar nieuwe bronnen van inkomsten, nieuwe manieren om het publiek te betrekken en nieuwe manieren om musea te runnen in beeld te brengen.

Sinds de Tweede Wereldoorlog is de museumwereld door een lange periode van relatieve vrede, welvaart en globalisering volgens Szántó ‘in slaap gesust’, niet alleen wat betreft zijn financiële levensvatbaarheid, maar ook wat betreft zijn belang en prestige (Szántó, 2020). Ook volgens ABN AMRO is in 2020 en 2021 een abrupt einde gekomen aan decennia waarin de bezoekersaantallen en de eigen inkomsten van musea gestaag toenamen. Een verbetering van de huidige situatie zal tot het einde van 2021 worden belemmerd door de vanwege overheidsmaatregelen opgelegde sluiting en beperkingen die waarschijnlijk tot het einde van oktober 2021 van kracht zullen blijven. Daardoor zullen musea nog lange tijd te kampen hebben met capaciteitsbeperkingen, bijvoorbeeld als gevolg van een vastgesteld plafond voor het aantal bezoekers per vierkante meter (2021).

De Covid-19-crisis heeft de drang naar verandering en ontwikkeling volgens Szántó op zes sleutelgebieden versneld, wat samenviel met recente gebeurtenissen met betrekking tot kolonialisme en racisme (Szántó, 2020). Deze zes sleutelgebieden zijn afgebeeld in figuur 1. Hieronder worden de ontwikkelingen gepresenteerd, waarbij de zes sleutelgebieden van Szántó als leidraad dienen. Ook worden ter illustratie voorbeelden van museale initiatieven in Nederland gegeven.

Figuur 1. Belangrijkste ontwikkelingen in de museumwereld (De Jong & Grit, 2021 op basis van Szántó, 2020)

1 | Het belang van een nieuwe relatie met het grote publiek

Ten eerste benadrukten de sluitingen van musea het belang van het aangaan van een nieuwe relatie met het publiek. Hiermee werd een in de jaren zeventig begonnen trend voortgezet om het museum om te vormen van exclusieve culturele enclave tot meer toegankelijke instelling – een instelling die een wederkerige relatie met haar bezoekers zoekt, die steeds diverser wordt en ook online aanwezig en actief is.

Een van die ideeën, dat al in 2011 werd ontwikkeld door Simon & Atkins, is het idee van het ‘participatieve museum’. Het concept het ‘participatieve museum’ houdt in dat de auteurs schreven over manieren om het publiek te laten meewerken aan het museum. Om hun werk voor iedereen vrij toegankelijk te maken, is de publicatie van *The Participatory Museum* (Simon & Atkins, 2011) online inzichtelijk. Een voorbeeld van participatieve musea zijn de buurmusea. Het aantal buurten met een buurtmuseum of buurtinitiatief neemt toe. Omdat deze instellingen niet de standaard museale collectie van een traditioneel museum hebben, bieden ze iets heel anders en komt de inspiratie van het cureren van items uit de buurt. De buurmusea zijn rechtstreeks verbonden met de lokale gemeenschap: ze vertegenwoordigen het lokale erfgoed, de geschiedenis van het gebied en de verhalen van de gemeenschap.

De recente tentoonstelling *Ongekend* is een voorbeeld van een tentoonstelling die voor een deel online toegankelijk is. Vanwege de ontwikkeling van het Covid-19-virus is *Ongekend*, 10 jaar bijzondere aanwinsten en hun verhalen van het Van Gogh Museum in Amsterdam nog niet fysiek te bezoeken en opening in de nabije toekomst lijkt niet tot de mogelijkheden te behoren. Het museum past zich hierop

aan door delen van de tentoonstelling online beschikbaar te stellen. In Ongekend zijn werken te zien van Edvard Munch, Henri de Toulouse-Lautrec, Claude Monet en Edgar Degas, maar ook portretten, schetsen, prenten, beeldhouwwerken en brieven van tijdgenoten van Vincent van Gogh. Op de webpagina van het museum zijn enkele van de werken te zien, evenals de verhalen erachter. De bezoeker 'wandelt' langs een reeks hoogtepunten en kan kiezen uit verschillende opties, zoals de uitleg van een curator of het standpunt van de depotmanager. Ook zijn er online workshops van kunstexperts te volgen (Museum-tijdschrift, 2021; NU.nl, 2021b; Van Gogh Museum, z.d.).

2 | Het belang van een modern bedrijfsmodel voor musea dat het museum positioneert als een instelling die zich inzet voor het ondersteunen van gemeenschappen en het voorzien in sociale behoeften, en niet alleen voor het verzamelen en conserveren van objecten

Ten tweede heeft 2020 de goedkeuring van een breder museummandaat bevestigd. Dit blijkt uit de vruchteloze poging van het International Council of Museums (ICOM) vorig jaar om het museum opnieuw te conceptualiseren, zodat het meer verantwoordelijkheden krijgt dan enkel het bewaren van objecten. In dit nieuwe concept wordt het museum ten dienste van gemeenschappen gesteld door het op sociale behoeften in te laten spelen. Voor de museumleiders van vandaag zijn deze twee vereisten niet tegenstrijdig maar complementair – en alles wijst erop dat de ervaring met Covid-19 dit gevoel heeft versterkt (Szántó, 2020).

Een voorbeeld van een museum dat op innovatieve wijze een nieuwe weg is ingeslagen is het Noordelijk Scheepvaartmuseum dat het historisch museum van stad en provincie wordt en een nieuwe naam krijgt: Museum aan de A. Het gebouw wordt ingrijpend verbouwd, de vaste opstelling wordt aangepast en in het (educatieve) aanbod en het evenementen- en activiteitenprogramma worden veranderingen doorgevoerd (Museum aan de A, z.d.) Het herontwikkelde museum zal een verscheidenheid aan evenementen aanbieden, veelal met een historisch thema. Workshops, theater, poëzie, seminars en leerwerkplekken: de evenementen variëren van tijdelijke tentoonstellingen tot creatieve studentenprogramma's (Groninger Internet Courant, 2020).

3 | De verantwoordelijkheid van musea om reeds lang bestaande economische en etnische ongelijkheden te bespreken

Ten derde begonnen musea na de moord op George Floyd en de massaprotesten die daarop volgden de confrontatie aan te gaan met diepgewortelde economische en raciale ongelijkheden, evenals met de vormen waarin die ongelijkheden gecodeerd zijn in museumcollecties, presentaties, personeels- en organisatieculturen, en zelfs in fysieke gebouwen, waardoor het vertrouwen van het publiek is aangetast. De afrekening vereist een nieuwe houding ten opzichte van samenwerking met en repatriëring voor organisaties die antiquiteiten en artefacten verzamelen die het erfgoed van andere naties vertegenwoordigen (Szántó, 2020).

Vorig jaar nam de Nationale Vergadering (in Frankrijk) een verordening aan die ervoor zorgde dat 27 kunstwerken uit twee Parijse musea binnen een jaar naar Benin en Senegal werden teruggestuurd, in lijn met de belofte van de Franse president Emmanuel Macron om geconfisqueerd erfgoed terug te geven

---

– een omkering van een decennialang beleidsstandpunt. Tegelijkertijd opende december vorig jaar het gloednieuwe Humboldt Forum in Berlijn de deuren, ondanks kritiek omdat het honderden objecten uit voormalige koloniën huisvest (Herwitz, 2021).

Een ander voorbeeld is het adviesrapport ‘Koloniale Collecties en Erkenning van Onrecht’ van de Nederlandse Adviescommissie (2020), dat in oktober vorig jaar in opdracht van de Raad voor Cultuur werd afgerond, waarin een groot scala aan culturele goederen uit de koloniale periode wordt besproken. De besproken cultuurschatten hebben uiteenlopende herkomstverhalen, variërend van schenkingen van de lokale bevolking aan koloniale overheersers, tot tijdens oorlogen en militaire expedities geroofde artefacten. Het rapport van de Nederlandse Adviescommissie (2020) concludeert het volgende:

Erkenning van onrecht en de bereidheid om dit onrecht zoveel mogelijk te herstellen, dat moeten de uitgangspunten zijn van het beleid over de koloniale collecties in Nederlandse musea. Nederland moet daarom bereid zijn om in voormalig Nederlandse koloniën buitgemaakte cultuurgoederen onvoorwaardelijk terug te geven als het land van herkomst hierom vraagt.

4 | Het heroverwegen van aangeboden belevenissen om hun missies te herformuleren en misstanden uit het verleden recht te zetten

Ten vierde zijn musea de ervaringen die zij bieden aan het heroverwegen om hun missies te herformuleren en misstanden uit het verleden recht te zetten. Dit doen zij door meer inclusieve en pluralistische benaderingen van verzamelen, cureren, vertalen en verhalen vertellen te ontwikkelen. Ook omarmen zij steeds meer de technologie en architectuur die het publiek van vandaag boeit en maken zij hun gebouwen en campussen voor iedereen gastvrijer (Szántó, 2020).

Een voorbeeld van de manier waarop een meer inclusieve en meerstemmige benadering van verzamelen en tentoonstellen tot stand kan worden gebracht is de nieuwe tentoonstelling van het Nederlandse Rijksmuseum over slavernij, dat in het voorjaar van 2021 van start is gegaan. In plaats van abstracte ideeën te presenteren, vertelt de tentoonstelling persoonlijke en waargebeurde verhalen uit Brazilië, Suriname, het Caribisch gebied, maar ook uit Zuid-Afrika en Azië. Voor het eerst besteedt het museum in deze tentoonstelling aandacht aan de slavernij tijdens de Nederlandse koloniale tijd, die 250 jaar duurde en een belangrijk onderdeel van de Nederlandse geschiedenis vormt. Het was een periode waarin de inwoners van koloniale gebieden tot slaaf werden gemaakt, werden ontmenselijkt en werden gereduceerd tot ‘nummers’ in grootboeken. In de tentoonstelling zijn tien waargebeurde verhalen opgenomen van mensen die op de een of andere manier deel uitmaakten van de slavernij. Dit zijn persoonlijke verhalen van mensen die gevangen werden genomen, als slaaf werden gehouden, hebben gevochten of als slaaf naar Nederland werden gehaald. Hoe zag hun dagelijkse routine eruit? Wat was hun relatie tot het slavenstelsel? Kregen zij de kans om hun eigen beslissingen te nemen (Rijksmuseum, z.d.)?

Een illustratie van een museum dat technologie omarmt is het Zeeuws Museum in Middelburg. De nieuwe telepresence robot van Smartrobot.Solutions, ‘GOBE’, zal worden ingezet voor rondleidingen op afstand. Het museum biedt gratis meeslepende rondleidingen in het Nederlands (en Engels op aanvraag) aan alle bezoekers van over de hele wereld (Zeeuws Museum, 2020).

Een ander voorbeeld is dat musea steeds meer hun deuren openen voor speciale groepen bezoekers, waaronder bezoekers met Alzheimer, autisme en speciale behoeften. Het Drents Museum organiseert bijvoorbeeld zogenaamde ‘prikkelarme’ rondleidingen voor bezoekers die zeer gevoelig zijn voor zintuiglijke overbelasting. Tijdens de prikkelarme museumrondleiding laat het Drents Museum slechts een beperkt aantal bezoekers toe. Ook wordt de verlichting in het gebouw gedimd. Wanneer een tentoonstelling geluid bevat, wordt dit uitgezet. Ook is een speciale ruimte gecreëerd waar bezoekers kunnen ontspannen en biedt het museum oordopjes aan (DVHN, 2021).

5 | Het verkennen van nieuwe bedrijfsmodellen

Ten vijfde heeft de verslechtering van de financiële positie van musea en de grimmige vooruitzichten voor potentiële financiering de belangstelling gewekt voor nieuwe bedrijfsmodellen. Hiërarchieën in organisaties worden geherstructureerd. Heilige koeien, zoals ontzamelen, worden door organisaties opnieuw onder de loep genomen. Onbenutte financieringsmogelijkheden inspireren tot een meer ondernemende mentaliteit (Szántó, 2020).

Eigendom heeft een nieuwe betekenis gekregen in dit online tijdperk van handel, delen, lenen en doorverkopen via internet. Dit besef is al doorgedrongen tot de Nederlandse musea. Omdat de hoeders van het cultureel erfgoed nog steeds ruimtegebrek hebben, worden depots onder de loep genomen. Daarnaast moeten musea beslissingen nemen om concurrerend te blijven en een plek te vinden in de markt (Vink, z.d.). De MuseumDepotShop is een online winkel die museumobjecten verkoopt. Deze voorwerpen zijn afkomstig uit de depots van de deelnemende musea. Voordat een museum een object kan verkopen, moet een procedure worden doorlopen om ervoor te zorgen dat geen wettelijke, ethische of andere belemmeringen de verkoop aan particulieren of bedrijven onmogelijk maakt (MuseumDepotShop, 2019).

6 | Een nieuwe manier van denken ten gevolge van tijden van crisis

Ten slotte, en dit is misschien wel de belangrijkste ontwikkeling, lijkt deze tijd een nieuwe mentaliteit in te luiden. De meest opvallende opmerkingen van de museumleiders, met wie Szántó tijdens zijn onderzoek naar de relevantie van hedendaagse musea sprak, gingen over institutionele houding en attitude, in plaats van over gedrag of beleid. Musea moeten “ophouden zo hoogdravend te zijn” en “die onaangename mentaliteit loslaten dat ze overall expert in zijn,” aldus sommige directeuren. “We moeten van ons eigen voetstuk af,” zei een directeur in een interview met Szántó (2020).

Het moment confronteren

Ondanks de onmiskenbare ontberingen die musea door de pandemie moeten doorstaan, is Szántó (2020) optimistisch. Hij meent dat we op dit hoofdstuk moeten terugkijken als een schip naar een nieuwe soort museum: een museum dat toegewijd blijft aan zijn traditionele posities en taken, maar tegelijkertijd meer gemeenschapsgericht wordt, nederig – een museum dat zich bewust is van de zichtbare en onzichtbare obstakels voor participatie, rekening houdt met ethische bezwaren en graag op gelijke voet met de bezoekers staat.

Dit toekomstige museum zal volgens Szántó (2020) vindingrijker moeten zijn. Of de overheid, wel-doeners of terugkerende toeristen al dan niet voor inkomsten zorgen, door de crisis van dit jaar (en uiteindelijk ook door onvoorziene, potentiële crises) krijgen organisaties met slinkende middelen te maken. Musea moeten moeilijke beslissingen gaan nemen over hun toekomst, gezien de brede eisen die aan hen worden gesteld. Zij moeten gaan besluiten of ze toponderzoek in stand houden, vriendelijke gemeenschapscentra oprichten, overstappen op milieuvriendelijke faciliteiten, enzovoort.

De Nederlandse Museumvereniging organiseerde onlangs een webinar: 'Corona: kans of obstakel voor verduurzaming?' Duurzaamheid staat momenteel bij veel musea hoog op de agenda. De centrale vraag van de onlinebijeenkomst was of musea te midden van de Covid-19-crisis wel toekomen aan het leveren van een bijdrage aan het oplossen van een andere crisis, namelijk de klimaatcrisis. Tijdens het webinar werden diverse gesprekken gevoerd met stakeholders binnen de museumsector, waarbij stil werd gestaan bij de Sustainable Development Goals (SDG's): de zeventien doelen die opgesteld zijn om van de wereld in 2030 een betere plek te maken (Museumvereniging, 2020).

Frits de Vogel, voorzitter van de Stichting Duurzaamheid Musea en zakelijk directeur van het Kröller-Müller Museum stelde tijdens hetzelfde webinar voor bij elk museum een duurzaamheidscertificaat in te voeren. Het Kröller-Müller Museum heeft zelf de ambitie om gecertificeerd te worden als het meest duurzame museum van Nederland. Het museum heeft al een aantal maatregelen genomen om het gebouw duurzamer te maken en afval te reduceren en te recyclen (Museumvereniging, 2020). Een andere suggestie was om "gewoon te beginnen met duurzaamheid binnen de organisatie, hoe klein het initiatief ook is" (Ibid, 2020). Een ander voorbeeld van een museum dat duurzaamheid hoog in het vaandel heeft staan is het Rijksmuseum, dat onlangs het eerste museum in Nederland met een maximale duurzaamheidscore werd (Nu.nl, 2021a, februari 22).

Het museum van de toekomst zou volgens Szántó (2020) weleens minder beïnvloed kunnen worden door prestatie-indicatoren dan door relevantie en authenticiteit. De organisaties die het meest kans maken om in de 21ste eeuw te gedijen, zijn de organisaties die in staat zijn zich aan de omstandigheden aan te passen door zich af te vragen welke gemeenschappen zij bedienen, en vervolgens op zoek gaan naar nieuwe bedrijfsmodellen. Onder bepaalde omstandigheden kunnen deze ontwikkelingen leiden tot een organisatie die niet lijkt op het museum dat wij nu kennen. De huidige Covid-19-crisis kan musea in staat stellen zich te ontwikkelen in een groot aantal pluralistische instellingen.

Szántó (2020) voorspelt dat musea na de pandemie naast de reeds genoemde aanpassingen zullen profiteren van twee belangrijke veranderingen – op tactisch en strategisch niveau. Op het tactische niveau moeten musea – en de culturele sector in het algemeen – met behulp van statistische gegevens agressiever lobbyen voor hun eigen economische en maatschappelijke impact. Dit betekent volgens Szántó dat gegevens moeten worden verzameld, dat financiële investeringen moeten worden gedaan en dat binnen de sector overschrijdend moet worden samengewerkt.

Ten slotte, zegt Szántó, moeten musea op strategisch niveau erkennen dat de sluitingen door de pandemie de opvattingen van de maatschappij over hun onmisbaarheid hebben beïnvloed, al vindt er op dit gebied langzaam een verschuiving plaats. (2020). De cultuurindustrie wordt, met het voortduren

van de Covid-19-crisis, steeds meer gezien als een essentieel onderdeel van het maatschappelijk leven en verschillende pilots onderzoeken dan ook in hoeverre musea, evenementen en toerisme langzaam en veilig weer op gang kunnen komen. Een van deze pilots is onderdeel van een campagne van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om het gebruik van sneltesten op Covid-19 in het culturele veld te verkennen. Het doel hiervan is de faciliteiten voor sneltesten en culturele rondleidingen te onderzoeken en te analyseren hoe toeristen hierop reageren. Zo kan beter worden nagegaan op welke manier versnelde assessments mensen kunnen helpen hun sociale leven weer op te pakken. In het kader van dit experiment zijn in de week van 19 april (2021) zeventien musea geopend voor een proef met sneltesten. Museumkaarthouders konden deze musea bezoeken als zij voor een bepaalde datum een toegangsbewijs reserveerden en een negatieve sneltest lieten zien. Deze sneltest kon gratis of tegen een kleine vergoeding worden afgenomen bij de deelnemende testcentra (Museumvereniging, 2021, 6 april).

Ondernemers, overheden, de academische wereld en gemeenschappen hebben een andere kijk op musea dan het museum personeel. Musea moeten bezoekers en hun gemeenschappen gastvrij verwelkomen en betrekken bij innovatieve en collectief gedragen oplossingen. Daarnaast bieden de omstandigheden kansen voor het creëren van betekenisvolle ervaringen voor een diversiteit van doelgroepen. De pandemie heeft musea voor uitdagingen geplaatst die niemand had kunnen voorspellen. Op korte termijn krijgen zij te maken met een aantal grote uitdagingen om de crisis te overleven, maar op de lange termijn is tegelijkertijd sprake van kansen op innovatie en inclusie. Om af te sluiten met de woorden van Szántó (2020): "Ongeacht hun omstandigheden, zagen de musea deze pandemie allemaal als het hoogtepunt van een lang groeiend besef: het institutionele paradigma van het museum moet worden heroverwogen."

Maaïke de Jong is onderzoeker en auteur. Universitair Docent aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG), Centrum voor Duurzaam Ondernemerschap, Fellow bij het Centrum voor Religie en Erfgoed aan de RUG en Hogeschoolhoofddocent bij NHL Stenden Hogeschool. Auteur van diverse boeken en artikelen op het gebied van toerisme, cultureel erfgoed en musea.

Alexander Grit is sinds 2017 lector van het lectoraat 'Ondernemen in Verandering', van Hanzehogeschool Groningen en Alfa-college.

Referenties

- ABN AMRO. (2021, maart). Zicht op herstel voor de vrijetijdseconomie. Insight Leisure. <https://www.abnamro.nl/nl/zakelijk/insights/sectoren-en-trends/leisure/zicht-op-herstel-voor-de-vrijetijdseconomie.html>
- Drents Museum begint prikkelarm programma voor hooggevoelige bezoekers. (2021, 18 maart). Dagblad van het Noorden. <https://www.dvhn.nl/drenthe/assen/Drents-Museum-begint-prikkelarm-programma-voor-hooggevoelige-bezoekers-26701435.html>
- Herwitz, D. (2021, 3 maart). Can museums adapt to a changing world? Financial Times. <https://www.ft.com/content/4a86cf8d-bb29-43a5-9de5-152751a72b90>
- Museum aan de A. (z.d.). Museum aan de A. Geraadpleegd op 17 april 2021, van <https://www.noordelijkscheepvaartmuseum.nl/nl/museum-aan-de-a>
- Groninger Internet Courant. (2020, 19 juni). "Museum aan de A" moet 'prachtig nieuwe' plek worden voor historie van Groningen. Uitgaan. <https://www.gic.nl/uitgaan/museum-aan-de-a-moet-historie-groningen-vast-plek-geven->

-
- in-groningen
- Museumdepotshop. (2019, 6 november). Over ons. <https://www.museumdepotshop.nl/over-ons/>
- Museumtijdschrift B.V. (2021, 15 maart). Ongekend – 10 jaar bijzondere aanwinsten en hun verhalen. Museumtijdschrift. <https://museumtijdschrift.nl/tentoonstellingen/ongekend-10-jaar-bijzondere-aanwinsten-en-hun-verhalen/>
- Museumvereniging. (2020, 2 november). Corona kans of hindernis om te verduurzamen? – Museumvereniging. Nieuws. <https://www.museumvereniging.nl/corona-kans-of-hindernis-om-te-verduurzamen>
- Museumvereniging. (2021, 6 april). Zeventien musea open voor pilot met sneltesten – Museumvereniging. Zeventien musea open voor pilot met sneltesten. Geraadpleegd op 17 april 2021, van <https://www.museumvereniging.nl/zeventien-musea-open-voor-pilot-met-sneltesten>
- NU.nl. (2020, 9 april). Museumvereniging vreest dat 100 musea door corona einde jaar niet halen. NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl. <https://www.nu.nl/cultuur-overig/6043391/museumvereniging-vreest-dat-100-musea-door-corona-einde-jaar-niet-halen.html>
- NU.nl. (2021a, februari 22). Rijksmuseum eerste museum ter wereld met maximale duurzaamheidsscore. NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl. <https://www.nu.nl/algemeen/6117606/rijksmuseum-eerste-museum-ter-wereld-met-maximale-duurzaamheidsscore.html>
- NU.nl. (2021b, maart 11). Nieuwe tentoonstelling van gesloten Van Gogh Museum deels online te zien. NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl. <https://www.nu.nl/cultuur-overig/6121182/nieuwe-tentoonstelling-van-gesloten-van-gogh-museum-deels-online-te-zien.html>
- Rijksmuseum. (z.d.). Slavery - Rijksmuseum. Rijksmuseum.Nl. Retrieved April 16, 2021, from <https://www.rijksmuseum.nl/en/whats-on/exhibitions/slavery>
- Simon, N., & Atkins, J. R. (2011). The participatory museum. Santa Cruz: Museum 2.0.
- Solomon, T. (2021, 11 maart). As Museums Move to Diversify, Newly Created Roles for Inclusion, Equity, and Belonging Take on New Significance. ARTnews. <https://www.artnews.com/art-news/news/museum-dei-initiatives-1234586127/>
- Szántó, A. (2020). The Future of the Museum: 28 Dialogues. Beltz Verlag.
- Van Gogh Museum. (z.d.). Tentoonstelling Ongekend. Retrieved April 16, 2021, from <https://www.vangoghmuseum.nl/nl/bezoek/tentoonstellingen/tentoonstelling-ongekend>
- Vink, M. (z.d.). Van swappen. tot herbestemmen. <https://docplayer.nl/190797783-Van-swappen-tot-herbestemmen.html>. Geraadpleegd op 16 april 2021, van <https://docplayer.nl/190797783-Van-swappen-tot-herbestemmen.html>

Kennisplatform NRIT

NRIT.nl is hét kennisplatform voor professionals werkzaam binnen recreatie, toerisme en vrije tijd. De redactie verzorgt op dit platform het dagelijkse nieuws en exclusieve achtergrondartikelen op uw vakgebied.

Wij geven inzicht in uw branche, waar de ontwikkelingen elkaar snel opvolgen. De redactie selecteert en bewerkt alle relevante gebeurtenissen in voor u direct toepasbare nieuwsberichten en achtergrondartikelen. Zo kunt u meteen inspelen op de belangrijkste trends, ontwikkelingen en innovaties in de totale gastvrijheidseconomie.

Complete vakinformatie

Alle artikelen die in onze vaktijdschriften **Recreatie & Toerisme** en **Vrijtijdsstudies** verschijnen, vindt u op ons platform aangevuld met dagelijks vaknieuws, blogs, een vakagenda en NRIT-events. Op NRIT.nl is een beperkt deel van de content voor iedereen toegankelijk, de meeste nieuwsberichten en artikelen zijn exclusief voor leden beschikbaar. Zij krijgen bovendien elke week de nieuwsbrief NRIT Actueel met daarin een overzicht van alle nieuwe artikelen, nieuwsberichten, de meest recente blogs en een actuele agenda. Ook via twitter houden we u op de hoogte van alle nieuwe ontwikkelingen.

Overzichtelijke indeling met grote database voor vrij zoeken

Een uitstekend doorzoekbare database met meer dan 40.000 berichten en artikelen staat 24 uur per dag tot uw beschikking! Nieuws en artikelen uit de diverse deelsectoren van de gastvrijheidseconomie zijn in herkenbare topics gegroepeerd, zodat u altijd overzicht heeft in de voor u relevante thema's.

5 voordelen van het lidmaatschap!

1. Altijd, onbeperkt en volledig toegang tot het NRIT Media Vrijtijdsplatform met duizenden artikelen en nieuwsberichten over recreatie, toerisme en vrije tijd;
2. Wekelijkse nieuwsbrief in uw eigen mailbox met een samenvatting van het belangrijkste branchenieuws;
3. Toegang tot de volledige content van Recreatie & Toerisme en Vrijtijdsstudies;
4. Lid van de grootste Nederlandse kenniscommunity op het gebied van de gastvrijheidseconomie;
5. Korting op bijeenkomsten en vakliteratuur.

